

VADEMECUM

**O NIEKTORÝCH PROCESNÝCH OTÁZKACH
PRI RIEŠENÍ PRÍPADOV SEXUÁLNEHO ZNEUŽÍVANIA MALOLETÝCH
SPÁCHANÝCH KLERIKMI**

Druhé prepracované vydanie (2.0)

5. jún 2022

OBSAH

Nota bene

Úvod

I. Čo predstavuje delikt?

II. Čo treba urobiť po prijatí informácie o možnom delikte (*notitia de delicto*)?

- a) Čo sa rozumie pod pojmom *notitia de delicto*?
- b) Aké kroky treba podniknúť po prijatí *notitia de delicto*?

III. Ako prebieha predbežné zisťovanie?

- a) Čo je predbežné zisťovanie?
- b) Aké právne úkony treba vykonať na začatie predbežného zisťovania?
- c) Aké ďalšie úkony sa môžu alebo musia vykonať počas predbežného zisťovania?
- d) Ako sa ukladajú preventívne opatrenia?
- e) Čo treba urobiť na ukončenie predbežného zisťovania?

IV. Čo môže v tomto bode urobiť Dikastérium pre náuku viery?

- a) Čo sú netrestné disciplinárne opatrenia?
- b) Čo je to trestný príkaz?
- c) Čo sú trestné prostriedky, pokánie a verejné pokarhanie?

V. Aké rozhodnutia možno prijať v trestnom procese?

VI. Aké trestné konania sú možné?

- a) Čo je to mimosúdny trestný proces?
- b) Ako prebieha mimosúdny trestný proces podľa CIC?
- c) Ako sa podľa CIC končí mimosúdny trestný proces?
- d) Ako prebieha mimosúdny trestný proces podľa CCEO?
- e) Vztahuje sa na trestný dekrét úradné tajomstvo?

VII. Čo sa môže stať po skončení trestného konania?

VIII. Čo treba urobiť v prípade rekurzu proti trestnému dekrétu?

- a) Čo stanovuje CIC v prípade rekurzu proti trestnému dekrétu?
- b) Čo stanovuje CCEO v prípade rekurzu proti trestnému dekrétu?

IX. Je niečo, čo treba mať stále na pamäti?

Príloha: FORMULÁR PRE PRÍPADY *DELICTA RESERVATA*

Nota bene:

a. Okrem deliktov uvedených v čl. 6 [Noriem](#) promulgovaných prostredníctvom *motu proprio* [Sacramentorum sanctitatis tutela](#), sa nasledujúce pokyny majú uplatňovať vo všetkých prípadoch týkajúcich sa deliktov vyhradených Dikastériu pre náuku viery, prípadne ich treba primerane prispôbiť.

b. V nasledujúcom texte sa používajú tieto skratky: CIC: Kódex kánonického práva (*Codex Iuris Canonici*); CCEO: Kódex kánonov východných cirkví (*Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*); SST: motu proprio „*Sacramentorum sanctitatis tutela*“ – Novelizované normy 2021; VELM: motu proprio „[Vos estis lux mundi](#)“ – 2019;

c. Revidovaná Šiesta kniha CIC vstúpila do platnosti 8. decembra 2021 po promulgácii apoštolskou konštitúciou [Pascite gregem Dei](#) z 23. mája 2021. Okrem toho, že trestná norma nemá spätnú platnosť, je dôležité mať na pamäti aj to, čo predpisuje kán. 1313: „§ 1. Ak sa po spáchaní deliktu zákon zmení, treba uplatniť zákon priaznivejší pre vinníka. § 2. Ak neskorší zákon zrušuje zákon alebo aspoň trest, trest ihneď zaniká“. Preto je potrebné zvážiť predchádzajúcu verziu Šiestej knihy pre delikty spáchané pred 8. decembrom 2021 a overiť jej správne uplatnenie.

d. Dňa 8. decembra 2021 vstúpili do platnosti *Normy o deliktoch vyhradených Kongregácii pre náuku viery*, novelizované prostredníctvom *Rescriptum ex Audientia* z 11. októbra 2021 a uverejnené 7. decembra 2021. Pokyny uvedené v tomto *Vademecu* odkazujú na tieto normy.

Úvod

Dikastérium pre náuku viery pripravilo toto *Vademecum* ako odpoveď na početné otázky týkajúce postupov, ktoré treba dodržať v trestných prípadoch, ktoré patria do jeho kompetencie. Je určené predovšetkým pre ordinárov a právnikov, ktorí stoja pred úlohou pretaviť do konkrétnych opatrení kánonické normy týkajúce sa prípadov sexuálneho zneužívania maloletých spáchaných klerikmi.

Ide o akúsi „príručku“, ktorá má slúžiť pre tých, ktorí potrebujú zistiť pravdu v súvislosti s vyššie uvedenými deliktami a má ich viesť krok za krokom od okamihu oznámenia *notitia criminis* až po konečné uzavretie prípadu.

Nejde o normatívny text, ani o novelizáciu existujúcich právnych noriem v tejto oblasti, ale snaží sa vysvetliť procesný postup. Odporúča sa však dodržiavať ho s vedomím, že jednotná prax prispeje k prehľadnejšiemu výkonu spravodlivosti.

Príručka sa odvoláva hlavne na dva kódexy v platnom znení (CIC a CCEO); potom na *Normy o deliktoch vyhradených Kongregácii pre náuku viery* v revidovanom znení z 11. októbra 2021, vydané spolu s motu proprio *Sacramentorum Sanctitatis Tutela*, zohľadňujúce nové zmeny zavedené prostredníctvom *Rescripta ex Audientia* z 3. a 6. decembra 2019; ďalej na motu proprio *Vos estis lux mundi*; a v neposlednom rade na prax Dikastéria pre náuku viery, ktorá sa v ostatných rokoch stále viac spresňuje a stáva sa ustálenejšou.

Keďže ide o flexibilný nástroj, predpokladá sa, že sa bude môcť pravidelne aktualizovať, zakaždým, keď sa zmenia príslušné normy, na ktoré sa odvoláva alebo keď si prax dikastéria vyžiada ďalšie ich spresnenie a doplnenie.

Vademecum zámerne neobsahuje usmernenia o vedení trestného súdneho procesu na prvom stupni, pretože sa usúdilo, že postup uvedený v platných kódexoch je dostatočne jasný a podrobný.

Dúfame, že táto príručka pomôže diecézám, inštitútom zasväteného života a spoločnostiam apoštolského života, biskupským konferenciám i rôznym cirkevným štruktúram lepšie pochopiť a uplatňovať požiadavky spravodlivosti v súvislosti s každým *delictum gravius*, ktoré predstavujú pre celú Cirkev hlbokú a bolestivú ranu, ktorá priam žiada, aby bola zahojená.

I. Čo predstavuje delikt?

1. Delikt, o ktorom je reč, zahŕňa akýkoľvek vonkajší hriech proti šiestemu prikázaniu Desatora, ktorý spáchal klerik s maloletou osobou (porov. kán. 1398 § 1, 1. CIC; čl. 6, 1° SST).

2. Kategória deliktu je veľmi široká a môže zahŕňať, napríklad, sexuálne vzťahy (dobrovoľné aj nedobrovoľné), fyzický kontakt sexuálnej povahy, exhibicionizmus, masturbáciu, výrobu pornografie, navádzanie na prostitúciu, rozhovory a/alebo návrhy sexuálnej povahy, ku ktorým môže dôjsť aj prostredníctvom rôznych komunikačných prostriedkov.

3. Pojem „maloletý“ sa v súvislosti s týmito prípadmi v priebehu času menil. Do 30. apríla 2001 sa za maloletého považovala osoba mladšia ako 16 rokov (hoci v niektorých konkrétnych právnych predpisoch – napr. v USA [od roku 1994] a v Írsku [od roku 1996] – sa veková hranica zvýšila na 18 rokov). Od 30. apríla 2001, teda odo dňa promulgácie motu proprio *Sacramentorum Sanctitatis Tutela*, sa veková hranica zvýšila všeobecne na 18 rokov a platí dodnes. Tieto odchýlky sa musia zohľadniť pri rozhodovaní o tom, či „maloletý“ bol skutočne maloletým podľa právnej definície platnej v čase spáchania skutku.

4. Skutočnosť, že sa hovorí o „maloletých“, nesúvisí s rozlišovaním, ktoré sa niekedy vyvodzuje z poznatkov psychologických vied medzi skutkami „pedofílie“ a „efebofílie“, t. j. skutkami spáchanými s mladistvými, ktorým už pominula puberta. Ich pohlavná zrelosť nemá žiadny vplyv na kánonickú definíciu deliktu.

5. V prvej revidovanej verzii motu proprio SST, promulgovanej 21. mája 2010, bolo stanovené, že osoby, ktoré majú trvale zníženú schopnosť používať rozum, sa majú považovať za postavené na roveň s maloletými. Toto rozšírenie kategórie osôb postavených na roveň s maloletými bolo bezo zmeny potvrdené v druhej revidovanej verzii SST v roku 2021 (porov. čl. 6, 1. SST). Pokiaľ ide o používanie výrazu „dospelá zraniteľná osoba“, ktorý je na inom mieste opísaný ako „každá osoba, ktorá je chorá, fyzicky alebo psychicky obmedzená alebo zbavená osobnej slobody, čím sa fakticky, hoci len príležitostne, zníži jej schopnosť chápať alebo chcieť alebo akokoľvek odolávať útoku“ (porov. čl. 1 § 2 písm. b) VELM), treba pripomenúť, že táto definícia zahŕňa širšie skutkové podstaty ako tie, ktoré patria do kompetencie Dikastéria pre náuku viery. Dikastérium zostáva limitované na maloletých do 18 rokov a na osoby, ktoré „majú trvale zníženú schopnosť používať rozum“. Ostatné skutkové podstaty nad rámec týchto prípadov riešia príslušné dikastériá (porov. čl. 7 § 1 VELM).

6. V roku 2010 zaviedlo *motu proprio* SST (porov. čl. 6 § 1, 2. SST) navyše tri nové delikty týkajúce sa maloletých, a to získavanie, prechovávanie (aj dočasné) a šírenie pornografických materiálov zobrazujúcich maloletých mladších ako 14 rokov (od 1. januára 2020, mladších ako 18 rokov) klerikom na účely sexuálneho uspokojovania, akýmkoľvek spôsobom a pomocou akéhokoľvek nástroja. Od 1. júna do 31. decembra 2019 je získavanie, prechovávanie a šírenie pornografických materiálov zobrazujúcich maloletých vo veku od 14 do 18 rokov, ktorého sa dopustili klerici alebo členovia inštitútov zasväteného života alebo spoločností apoštolského života, deliktom, ktorý patrí do kompetencie iných dikastérií (porov. čl. 1 a 7 VELM). Od 1. januára 2020 patria tieto delikty, spáchané klerikmi, do kompetencie Dikastéria pre náuku viery. Hoci nové znenie kánonu 1398 § 1, 2.-3. CIC, ktoré vstúpilo do platnosti 8. decembra 2021, zaviedlo širšiu úpravu tejto záležitosti, právomoc Dikastéria pre náuku viery zostáva v tomto ohľade obmedzená na prípady uvedené v čl. 6 *motu proprio* SST. Aktuálne platné znenie tohto článku uvedené v *Normách* SST promulgovaných v roku 2021 (porov. článok 6, 2. SST) už tieto zmeny obsahuje, čím boli zosúladené príslušné právne normy v tejto veci.

7. Je potrebné zdôrazniť, že tieto tri delikty v ich v súčasnom znení sú kánonicky stíhateľné až od nadobudnutia účinnosti *motu proprio* SST, t.j. od 21. mája 2010. Na druhej strane výroba pornografie za účasti maloletých spadá do typológie deliktov uvedených v bodoch č. 1 – 4 tohto *Vademeca*, a preto je postihnuteľná aj pred týmto dátumom.

8. Podľa práva platného pre rehoľníkov patriacich do latinskej cirkvi (porov. kán. 695 a nasl. CIC) môže delikt uvedený v bode č. 1 viesť aj k prepusteniu z rehoľného inštitútu. Tu treba mať na pamäti nasledovné: a) takéto prepustenie nie je trestom, ale administratívnym úkonom najvyššieho predstaveného; b) na vydanie prepúšťacieho dekrétu treba dôsledne dodržať príslušný postup stanovený v kán. 695 § 2, 699 a 700 CIC; c) prepustenie z inštitútu má za následok stratu začlenenia do inštitútu a zánik sľubov a záväzkov vyplývajúcich z profesie (porov. kán. 701 CIC), ako aj zákaz vykonávať prijatý posvätný stav, kým nebudú splnené podmienky uvedené v kán. 701 CIC. Tie isté pravidlá, primerane prispôbené, sa vzťahujú na definitívne včlenených členov do sekulárnych inštitútov a do spoločností apoštolského života (porov. kán. 729 a kán. 746 CIC).

II. Čo treba urobiť po prijatí informácie o možnom delikte (*notitia de delicto*)?

a) Čo sa rozumie pod pojmom *notitia de delicto*?

9. *Notitia de delicto* (porov. kán. 1717 § 1 CIC; kán. 1468 § 1 CCEO; čl. 10 SST; čl. 3 VELM), ktorá sa niekedy nazýva aj *notitia criminis*, je každá informácia o možnom delikte, ktorá sa akýmkoľvek spôsobom dostane k ordinárovi alebo hierarchovi. Nemusí ísť nevyhnutne o formálne podanie.

10. Táto *notitia* môže pochádzať z rôznych zdrojov: môže byť formálne predložená ordinárovi alebo hierarchovi, ústne alebo písomne, údajnou obeťou, jej opatrovníkmi alebo inými osobami, ktoré tvrdia, že vedia o daných skutočnostiach; môže sa o nej dozvedieť ordinár alebo hierarcha pri vykonávaní svojej povinnosti dozerať; môžu ju ordinárovi alebo hierarchovi oznámiť civilné orgány spôsobom stanoveným miestnymi právnymi predpismi; môže sa šíriť prostredníctvom masovokomunikačných prostriedkov (vrátane sociálnych sietí); môže sa o nej dozvedieť ordinár alebo hierarcha z počutia alebo akýmkoľvek iným vhodným spôsobom.

11. Niekedy môže *notitia de delicto* (*oznámenie deliktu*) pochádzať z anonymného zdroja, čiže od neidentifikovaných alebo neidentifikovateľných osôb. Anonymita oznamovateľa nesmie viesť k domnienke, že sa táto *notitia* bude automaticky považovať za nepravdivú, najmä ak je k nej priložená dokumentácia, ktorá potvrdzuje pravdepodobnosť deliktu. Jednako však, z ľahko pochopiteľných dôvodov, treba byť pri posudzovaní *oznámenia* tohto druhu veľmi opatrní a anonymné oznámenia by sa nemali v žiadnom prípade podporovať.

12. Podobne sa neodporúča a priori odmietnuť *notitia de delicto* pochádzajúcu zo zdrojov, ktorých dôveryhodnosť sa môže na prvý pohľad zdať pochybná.

13. Niekedy chýbajú v *notitia de delicto* konkrétne údaje (mená, dátumy, čas...). Aj keď je *notitia* nejasná a neurčitá, musí byť primerane posúdená a podľa možnosti prešetrená s náležitou pozornosťou.

14. Treba pripomenúť, že oznámenie *delictum gravius*, získané pri spovedi, podlieha prísnej záväznosti spovedného tajomstva (porov. kán. 983 § 1 CIC; kán. 733 § 1 CCEO; čl. 4 § 1, 5° SST). Preto bude potrebné, aby spovedník, ktorý sa počas vysluhovania sviatosti dozvie

o *delictum gravius*, pokúsil presvedčiť kajúcnika, aby svoje informácie oznámil iným spôsobom, a tak umožnil kompetentným osobám konať.

15. Vykonávanie povinnosti dozerať, ktorá prislúcha ordinárovi alebo hierarchovi, nevyžaduje, aby neustále preveroval a vyšetroval klerikov, ktorí sú mu podriadení. Nedovoľuje mu však ani to, aby sa zbavil povinnosti informovať sa o ich správaní v tejto oblasti, najmä ak sa dozvie o podozreniach, pohoršujúcom správaní alebo správaní, ktoré vážne narúša poriadok.

b) Aké kroky treba podniknúť po prijatí *notitia de delicto*?

16. Článok 10 § 1 SST (porov. aj kán. 1717 CIC a kán. 1468 CCEO) stanovuje, že po prijatí *notitia delicto* treba vykonať predbežné zisťovanie, pokiaľ je *notitia de delicto* „aspoň pravdepodobná“ (*saltem verisimilis*). Ak sa táto pravdepodobnosť ukáže ako neopodstatnená, *notitia de delicto* sa nemusí ďalej prešetrovať, pričom treba dbať na to, aby sa dokumentácia uchovávala spolu s poznámkou, v ktorej sa uvedú dôvody takéhoto rozhodnutia.

17. Aj v prípade, že neexistuje výslovná zákonná povinnosť, by mala cirkevná autorita podať správu príslušným civilným orgánom, ak to považuje za nevyhnutné na ochranu poškodenej osoby alebo iných maloletých pred nebezpečenstvom ďalších trestných činov.

18. Vzhľadom na chýlostivú povahu veci (danú napríklad tým, že hriechy proti šiestemu prikázaniu Desatora sa zriedkavo páchajú v prítomnosti svedkov), sa konštatovanie, že pre *notitia* chýba potrebná pravdepodobnosť (čo môže viesť k upusteniu od predbežného zisťovania), uplatní len v prípade zjavnej nemožnosti spáchania deliktu podľa noriem kánonického práva, a to napr.: ak sa ukáže, že osoba v čase spáchania deliktu, z ktorého je obvinená, nebola ešte klerikom; ak je zrejmé, že údajná obeť nebola maloletá (k tomu porov. bod č. 3); alebo ak je všeobecne známe, že obvinená osoba sa nemohla nachádzať na mieste deliktu v čase, keď malo dôjsť k údajným skutkom, ktoré sa jej pripisujú za vinu.

19. Aj v týchto prípadoch sa však odporúča, aby ordinár alebo hierarcha podal Dikastériu pre náuku viery správu o *notitia de delicto* a o rozhodnutí upustiť od predbežného zisťovania z dôvodu zjavnej nepravdepodobnosti.

20. V takomto prípade treba pripomenúť, že aj keď nejde o delikt, ktorý by sa týkal maloletých, ale tak či tak ide o nevhodné a nerozvážne správanie, ak je to potrebné na ochranu spoločného dobra a na zabránenie pohoršenia, ordinár alebo hierarcha má právomoc prijať voči obvinenej osobe iné opatrenia administratívnej povahy (napríklad obmedzenia jej služby) alebo jej uložiť trestné opatrenia uvedené v kán. 1339 CIC s cieľom predísť deliktom (porov. kán. 1312 § 3 CIC), alebo udeliť verejné pokarhanie podľa kán. 1427 CCEO. Ak došlo k nezávažným (*non graviora*) deliktom, ordinár alebo hierarcha musí podniknúť právne kroky primerané okolnostiam.

21. Podľa kán. 1717 CIC a kán. 1468 CCEO povinnosť predbežného zisťovania prislúcha ordinárovi alebo hierarchovi, ktorý dostal *notitia de delicto*, alebo ním určenej vhodnej osobe. Akékoľvek zanedbanie tejto povinnosti by mohlo predstavovať delikt stíhateľný podľa CIC a CCEO i *motu proprio* „Come una madre amarevole“, ako aj podľa čl. 1 § 1, písm. b) VELM.

22. Ordinárom alebo hierarchom, ktorému prislúcha táto povinnosť, môže byť ordinár alebo hierarcha inkardinácie alebo začlenenia obvineného klerika, alebo ak nejde o tú istú osobu, ordinár alebo hierarcha miesta, kde sa údajné delikty stali. V tomto prípade bude pochopiteľne užitočné, aby jednotliví dotknutí ordinári vzájomne komunikovali a spolupracovali, aby sa predišlo konfliktom právomocí alebo zdvojeniu práce, najmä ak je klerik rehoľníkom (porov. bod č. 31).

23. Ak ordinár alebo hierarcha narazí na problémy pri začatí alebo vedení predbežného zisťovania, mal by sa bezodkladne obrátiť na Dikastérium pre náuku viery so žiadosťou o radu alebo vyriešenie prípadných otázok.

24. Môže sa stať, že *notitia de delicto* sa dostane na Dikastérium pre náuku viery priamo, bez sprostredkovania ordinára alebo hierarchu. V takom prípade ho Dikastérium pre náuku viery môže požiadať o vykonanie zisťovania alebo ho podľa článku 10 § 3 SST vykoná ono samo.

25. Dikastérium pre náuku viery môže na základe vlastného posúdenia, na výslovnú žiadosť alebo v prípade potreby požiadať o vykonanie predbežného zisťovania aj iného ordinára alebo hierarchu.

26. Predbežné kánonické zisťovanie sa musí vykonať bez ohľadu na to, či paralelne prebieha vyšetrovanie civilnými orgánmi. Ak však vnútroštátna legislatíva zakazuje paralelné vyšetrovanie, kompetentná cirkevná autorita má upustiť od začatia predbežného zisťovania a informovať Dikastérium pre náuku viery o nahlásenom obvinení, pričom pripojí všetky relevantné materiály. Ak sa zdá vhodné počkať na ukončenie civilného vyšetrovania – či už s cieľom získať jeho výsledky alebo z iných dôvodov – odporúča sa, aby ordinár alebo hierarcha konzultoval túto záležitosť s Dikastériom pre náuku viery.

27. Zisťovanie má prebiehať v súlade s občianskymi zákonmi príslušného štátu (porov. čl. 19 VELM).

28. Je známe, že pre delikty, ktorými sa tu zaoberáme, existujú aj premlčacie lehoty na podanie trestnej žaloby, ale tie sa časom výrazne zmenili. V súčasnosti platné lehoty sú stanovené v čl. 8 SST [1]. Keďže však ten istý čl. 8 § 3 SST umožňuje Dikastériu pre náuku viery pozmeniť premlčanie vo všetkých jednotlivých prípadoch, ordinár alebo hierarcha, ktorý zistí, že premlčacia lehota uplynula, musí aj tak v súvislosti s *notitia de delicto* a prípadným predbežným zisťovaním oznámiť výsledky Dikastériu pre náuku viery, ktoré jediné je oprávnené posúdiť, či sa má premlčacia lehota zachovať alebo pozmeniť. Pri odovzdávaní spisov je vhodné, aby ordinár alebo hierarcha vyjadril svoju vlastnú mienku k prípadnému pozmeneniu premlčania, pričom ju zdôvodní na základe aktuálnych okolností (napr. zdravotný stav alebo vek klerika, schopnosť klerika uplatniť právo na obhajobu, škoda spôsobená údajným trestným činom, vyvolanie pohoršenia).

29. Pri týchto chúlостivých prípravných úkonoch môže ordinár alebo hierarcha požiadať o radu Dikastérium pre náuku viery (to je možné kedykoľvek počas riešenia prípadu), alebo sa slobodne poradiť so znalcami kánonického trestného práva. V tomto druhom prípade však treba dbať na to, aby sa predišlo akémukoľvek nevhodnému alebo nedovolenému šíreniu informácií na verejnosti, ktoré by mohlo poškodiť predbežné zisťovanie, ktoré prípadne môže nasledovať alebo vyvolať dojem, že fakty alebo vina dotyčného klerika sú už s istotou zistené.

30. Je potrebné zdôrazniť, že už v tomto štádiu sa uplatňuje dodržiavanie úradného tajomstva. Treba však pripomenúť, že osobe, ktorá podáva oznámenie, ani osobe, ktorá tvrdí, že bola poškodená, ani svedkovom nemožno uložiť žiadny záväzok mlčanlivosti o faktoch.

31. Podľa čl. 2 § 3 VELM, ordinár, ktorý dostal *notitia de delicto*, ju musí bezodkladne postúpiť ordinárovi alebo hierarchovi miesta, kde sa mali skutky stať, ako aj vlastnému ordinárovi alebo hierarchovi obvinenej osoby, teda v prípade rehoľníka jeho vyššiemu predstavenému ak je jeho ordinárom, a v prípade diecézneho klerika ordinárovi diecézy alebo hierarchovi eparchie, v ktorej je inkardinovaný alebo začlenený. Ak ordinár alebo hierarcha miesta a vlastný ordinár alebo hierarcha nie sú tí istí, je žiaduce, aby sa navzájom kontaktovali a dohodli sa, kto bude viesť vyšetrovanie. V prípade, že sa oznámenie týka člena inštitútu zasväteného života alebo spoločnosti apoštolského života, vyšší predstavený informuje aj najvyššieho moderátora a v prípade inštitútov a spoločností diecézneho práva aj príslušného biskupa.

III. Ako prebieha predbežné zisťovanie?

32. Predbežné zisťovanie sa má vykonať podľa kritérií a ustanovení uvedených v kán. 1717 CIC alebo kán. 1468 CCEO, ktoré sú pripomenuté v nasledujúcej časti.

a) Čo je predbežné zisťovanie?

33. Vždy treba mať na pamäti, že predbežné zisťovanie nie je súdnym procesom a jeho cieľom nie je dosiahnutie morálnej istoty o spáchaní skutkov, ktoré sú predmetom obvinenia.

Slúži na:

- a) zhromaždenie údajov potrebných na podrobnejšie preskúmanie *notitia de delicto*; a
- b) na potvrdenie pravdepodobnosti, t. j. na určenie tzv. *fumus delicti*, čiže dostatočného právneho a skutkového základu na to, aby sa obvinenie považovalo za pravdepodobné.

34. Z tohto dôvodu, ako naznačujú kánony uvedené v bode č. 32, v rámci predbežného zisťovania sa musia zhromaždiť podrobnejšie informácie o *notitia de delicto*, pokiaľ ide o fakty, okolnosti a ich pripočítateľnosť. V tomto štádiu ešte nie je potrebné vykonať dôkladné zhromažďovanie dôkazov (svedeckých výpovedí, znaleckých posudkov); táto úloha potom patrí trestnému konaniu, ktoré prípadne môže nasledovať. Dôležité je v čo najväčšej miere zrekonštruovať skutočnosti, na ktorých sa zakladá obvinenie: počet a čas spáchania deliktov, ich okolnosti, osobné údaje údajných obetí a pridať prvotné posúdenie fyzickej, psychickej a morálnej ujmy, ktorá mohla byť spôsobená. Treba tiež dbať na to, aby sa

poukázalo na možné vzťahy s vnútorným sviatosným fórom (v tomto ohľade však treba zohľadniť ustanovenia čl. 4 § 2 SST[2]). Treba doplniť aj prípadné ďalšie delikty, ktoré sa obvinenému pripisujú (porov. čl. 9 §. 2 SST[3]) a uviesť problematické skutočnosti vyplývajúce z jeho životopisného profilu. Môže byť vhodné zhromaždiť svedecké výpovede a dokumenty akéhokoľvek druhu a pôvodu (vrátane výsledkov vyšetrovania alebo procesu vedeného štátnymi orgánmi), ktoré môžu byť naozaj užitočné na podrobné opísanie a potvrdenie pravdepodobnosti obvinenia. Môžu sa uviesť akékoľvek oslobodzujúce, poľahčujúce alebo priťažujúce okolnosti, ako to stanovuje zákon. Už v tomto štádiu môže byť tiež užitočné zhromaždiť svedectvá o dôveryhodnosti oznamovateľov a údajných obetí. Toto *Vademecum* obsahuje v prílohe súhrnnú schému užitočných údajov, ktorú by mal ten, kto vykonáva predbežné zisťovanie, mať na pamäti a vyplniť (porov. bod č. 69).

35. Ak sa počas predbežného zisťovania objavia ďalšie *notitiae de delicto*, majú sa podrobnejšie preskúmať v rámci toho istého zisťovania.

36. Ako už bolo naznačené, získanie výsledkov občianskeho vyšetovania (alebo celého súdneho procesu pred štátnym súdom) by mohlo spôsobiť, že predbežné kánonické zisťovanie bude zbytočné. Ten, kto má vykonať predbežné vyšetovanie, by však mal venovať náležitú pozornosť vyhodnoteniu občianskeho vyšetovania, pretože jeho kritériá (napr. pokiaľ ide o premlčanie, druh deliktu, vek obete, atď.) sa môžu výrazne líšiť od predpisov kánonického práva. Aj v takýchto situáciách môže byť v prípade pochybností vhodné poradiť sa s Dikastériom pre náuku viery.

37. Predbežné zisťovanie môže byť zbytočné aj v prípade notoricky známeho a nesporného deliktu (napr. vzhľadom na získanie občianskych procesných dokumentov alebo priznania klerika).

b) Aké právne úkony treba vykonať na začatie predbežného zisťovania?

38. Ak kompetentný ordinár alebo hierarcha považuje za vhodné zveriť vykonanie zisťovania inej vhodnej osobe (porov. bod č. 21), má ju vybrať podľa kritérií uvedených v kán. 1428 §§ 1-2 CIC alebo kán. 1093 CCEO [4].

39. Pri vymenovaní osoby, ktorá má vykonať zisťovanie a s prihliadnutím na spoluprácu, ktorú môžu poskytnúť laici v súlade s kán. 228 CIC a kán. 408 CCEO (porov. čl. 13 VELM), má ordinár alebo hierarcha pamätať na to, že podľa kán. 1717 § 3 CIC a kán. 1468 § 3 CCEO, ak sa následne koná trestný súdny proces, táto osoba v ňom nemôže zastávať funkciu sudcu. Prax odporúča, aby sa rovnaké kritérium uplatňovalo aj pri vymenovaní delegáta a prísediach v prípade mimosúdnych procesov.

40. Podľa kán. 1719 CIC a kán. 1470 CCEO musí ordinár alebo hierarcha vydať dekrét o začatí predbežného zisťovania, v ktorom vymenuje osobu, ktorá vedie zisťovanie, pričom v texte uvedie, že má právomoci stanovené v kán. 1717 § 3 CIC alebo kán. 1468 § 3 CCEO.

41. Hoci to zákon výslovne nestanovuje, odporúča sa vymenovať notára, ktorý je kňazom (porov. kán. 483 § 2 CIC a kán. 253 § 2 CCEO, kde sú uvedené ďalšie kritériá výberu), aby pomáhal osobe, ktorá vykonáva predbežné zisťovanie, čím sa zaručí verejná hodnovernosť ním vyhotovených listín (porov. kán. 1437 § 2 CIC a 1101 § 2 CCEO).

42. Treba však poznamenať, že keďže nejde o procesné úkony, prítomnosť notára nie je nevyhnutná pre ich platnosť (*ad validitatem*).

43. Vymenovanie promotora spravodlivosti sa v štádiu predbežného zisťovania nepredpokladá.

c) Aké ďalšie úkony sa môžu alebo musia vykonať počas predbežného zisťovania?

44. Ustanovenia kán. 1717 § 2 CIC a kán. 1468 § 2 CCEO, ako aj články 4 § 2 a 5 § 2 VELM odkazujú na ochranu dobrého mena dotknutých osôb (obvinených, údajných obetí, svedkov), aby obvinenie nevedlo k predsudkom, odplate, či diskriminácii. Tí, ktorí vykonávajú predbežné zisťovanie, musia byť preto obzvlášť obozretní a prijať v tomto smere všetky preventívne opatrenia, keďže ochrana dobrej povesti je právom veriacich zaručeným kán. 220 CIC a kán. 23 CCEO. Treba však poznamenať, že tieto kánony zaručujú ochranu len pred nezákonným porušením tohto práva; ak je teda ohrozené spoločné dobro, šírenie správ o existencii obvinenia nemusí nevyhnutne predstavovať porušenie dobrej povesti. Okrem toho treba dotknuté osoby informovať, že v prípade súdneho zhabania alebo príkazu civilných

orgánov na odovzdanie vyšetrovacieho spisu už Cirkev nebude môcť zaručiť dôvernosť výpovedí a dokumentácie získanej v kánonickom konaní.

45. V každom prípade a najmä vtedy, keď treba urobiť verejné vyhlásenie, je potrebné pri poskytovaní informácií o týchto faktoch postupovať s maximálnou opatrnosťou, napr. byť čo najstručnejší a obmedziť sa len na to podstatné, vyhýbať sa senzáciám, úplne sa zdržať akéhokoľvek predvídania úsudku o vine alebo nevine nahlásenej osoby (o ktorej sa rozhodne až v príslušnom prípadnom trestnom procese, zameranom na overenie opodstatnenosti obvinenia) a rešpektovať prípadné želanie zachovať dôvernosť, ktoré mohli vyjadriť údajné obeť.

46. Keďže, ako už bolo spomenuté, v tomto štádiu ešte nie je možné zistiť prípadnú vinu nahlásenej osoby, vo verejných vyhláseniach ako aj v súkromnej komunikácii sa treba s najväčšou opatrnosťou vyhýbať akýmkoľvek vyjadreniam v mene cirkvi, inštitútu alebo spoločnosti alebo vo vlastnom mene, pretože by to mohlo predstavovať predbiehanie rozsudku vo veci samej.

47. Treba tiež pripomenúť, že obvinenia, procesy a rozhodnutia týkajúce sa deliktov uvedených v čl. 6 SST podliehajú úradnému tajomstvu. To nebráni oznamovateľovi – najmä ak má v úmysle obrátiť sa aj na štátne orgány –, aby zverejnil svoje konanie. Okrem toho, keďže nie všetky formy *notitiae de delicto* sú formálnymi obvineniami, možno prípadne zvážiť, kedy sa považovať povinného zachovávať mlčanlivosť, pričom treba mať vždy na pamäti rešpektovanie dobrého mena iných uvedené v bode č. 44.

48. V tejto súvislosti je ešte potrebné zmieniť sa o tom, či ordinár alebo hierarcha je alebo nie je povinný informovať civilné orgány o prijatej *notitia de delicto* a o začatí predbežného zisťovania. Platia tu dve zásady: a) treba rešpektovať štátne zákony (porov. čl. 19 VELM); b) treba rešpektovať vôľu údajnej obeť, pokiaľ nie je v rozpore s predpismi občianskeho práva a – ako bude uvedené (bod č. 56) – treba ju povzbudiť, aby si uplatnila svoje povinnosti a práva pred štátnymi orgánmi, pričom treba dbať zdokumentovanie tohto návrhu a vyhnúť sa akejkoľvek forme odrádzania údajnej obeť od tohto postupu. V tomto ohľade treba vždy dodržiavať všetky dohovory (konkordáty, zmluvy, dohody), ktoré Apoštolský stolec uzavrel s príslušnými krajinami.

49. Ak štátne zákony vyžadujú, aby ordinár alebo hierarcha poskytol informácie o *notitia de delicto*, treba to dodržať, aj keď sa dá predpokladať, že podľa štátnych zákonov sa nezačne konanie (napr. z dôvodu premlčania alebo iných ustanovení týkajúcich sa druhu deliktu).

50. Ak štátne súdne orgány vydajú vykonávací a legitímny príkaz požadujúci odovzdanie dokumentov týkajúcich sa prípadov alebo nariadenia súdne zabavenie takýchto dokumentov, ordinár alebo hierarcha musí spolupracovať so štátnymi orgánmi, pričom musí vždy rešpektovať všetky platné dohody, ak existujú. V prípade akýchkoľvek pochybností o zákonnosti takejto žiadosti alebo zabavenia by sa mal ordinár alebo hierarcha poradiť s právnymi odborníkmi o opravných prostriedkoch, ktoré sú k dispozícii podľa miestneho práva. V každom prípade sa odporúča ihneď informovať pápežského vyslanca.

51. Ak je potrebné vypočúť maloletého alebo osobu jemu postavenú na roveň, postupuje sa podľa noriem občianskeho práva danej krajiny a spôsobom primeraným jeho veku a stavu, ktoré napríklad umožňujú, aby maloletého sprevádzala dospelá osoba, ktorej dôveruje, a aby sa vyhol priamemu kontaktu s obvineným.

52. V štádiu predbežného zisťovania je obzvlášť citlivou úlohou, ktorá prináleží ordinárovi alebo hierarchovi, aby rozhodol, či a kedy informovať obvineného.

53. V tomto ohľade neexistuje jednotné kritérium, ani žiadne výslovné právne ustanovenie. Je potrebné uvážiť všetky dobré, ktoré sú v stávke: okrem ochrany práv a dobrej povesti dotknutých osôb (porov. kán. 50 i kán. 220 CIC a kán. 23 i kán. 1517 CCEO) treba zohľadniť napr. aj riziko skorumpovania predbežného zisťovania, pohoršenie veriacich, ako aj možnosť vopred zhromaždiť všetky nepriame dôkazy, ktoré by mohli byť užitočné alebo potrebné.

54. Ak sa rozhodne o vypočutí vyšetrovanej osoby, keďže ide o predsúdne štádium, nie je povinnosťou ustanoviť jej advokáta z úradu. Ak to však považuje za užitočné, môže využiť pomoc patróna, ktorého si zvolí. Od obvinenej osoby nemožno požadovať, aby zložila prísahu (porov. *ex analogia* kán. 1728 § 2 CIC a kán. 1471 § 2 CCEO).

55. Cirkevné authority sa musia zasadzovať o to, aby sa s údajnou obeťou a jej rodinou zaobchádzalo dôstojne a s úctou, a majú im ponúknuť prijatie, vypočutie a sprevádzanie, a to aj prostredníctvom špecializovaných služieb, ako aj duchovnú, lekársku a psychologickú

pomoc, vzhľadom na konkrétny prípad (porov. čl. 5 VELM). To isté možno urobiť aj vo vzťahu k obvinenému. Treba sa však vyhnúť dojmu, že sa chce predvídať výsledok procesu.

56. V tomto štádiu je absolútne nevyhnutné vyhnúť sa akémukoľvek úkonu, ktorý by si údajné obeť mohli vykladať ako prekážku pri uplatňovaní svojich občianskych práv pred štátnymi orgánmi.

57. Ak existujú štátne alebo cirkevné štruktúry, ktoré poskytujú informácie a podporu údajným obetiam alebo poradenstvo cirkevným autoritám, je užitočné obrátiť sa aj na ne. Tieto štruktúry slúžia výlučne na poskytovanie rád, usmernení a pomoci a ich analýzy v žiadnom prípade nepredstavujú kanonické procesné rozhodnutia.

58. V záujme ochrany dobrého mena dotknutých osôb a ochrany verejného dobra, ako aj v záujme predchádzania iným rizikám (napr. šírenie pohoršenia, riziko utajenia budúcich dôkazov, vyvolanie vyhrážok alebo iného správania, ktorého cieľom je odvrátiť údajnú obeť od uplatňovania svojich práv, ochrana ďalších možných obetí), má ordinár alebo hierarcha v súlade s čl. 10 § 2 SST právo uložiť od začiatku predbežného zisťovania preventívne opatrenia uvedené v kán. 1722 CIC a 1473 CCEO[5].

59. Preventívne opatrenia uvedené v týchto kánonoch predstavujú pevne stanovený zoznam, čiže možno si vybrať len jedno alebo viacero z nich.

60. To však nič nemení na skutočnosti, že ordinár alebo hierarcha môže uložiť podľa svojich právomocí aj iné disciplinárne opatrenia, ktoré však, prísne vzaté, nemožno definovať ako „preventívne opatrenia“.

d) Ako sa ukladajú preventívne opatrenia?

61. V prvom rade treba poznamenať, že preventívne opatrenie nie je trestom (tresty sa ukladajú až na konci trestného procesu), ale administratívnym úkonom, ktorého ciele sú opísané v spomínaných kánonoch 1722 CIC a 1473 CCEO. Dotknutej strane by sa malo jasne vysvetliť, že opatrenie nemá trestnú povahu, aby si nemyslela, že už bola vopred odsúdená alebo potrestaná. Treba tiež zdôrazniť, že preventívne opatrenia sa musia zrušiť, keď pominie dôvod, ktorý ich vyvolal, a zanikajú ukončením prípadného trestného procesu. Okrem toho

ich možno upraviť (sprísniť alebo zmierniť), ak si to okolnosti vyžadujú. Pri posudzovaní, či dôvody na prijatie opatrení zanikli, sa však odporúča osobitná obozretnosť a rozvaha; nie je vylúčené ani to, že po ich zrušení môžu byť uložené znova.

62. Často sa konštatuje, že na označenie zákazu vykonávať posvätnú službu, ktorý bol uložený klerikovi ako preventívne opatrenie, sa stále používa stará terminológia *suspensio a divinis*. Tomuto termínu, ako aj pomenovaniu *suspensio ad cautelam* [preventívne suspendovanie] je lepšie sa vyhnúť, pretože v súčasnej legislatíve je suspenzia trestom a v tomto štádiu ju ešte nemožno uložiť. Správny termín pre takého opatrenie je napríklad *odopretie* alebo *zákaz* verejného výkonu posvätnej služby.

63. Treba sa vyhnúť takému rozhodnutiu, ktorým sa dotknutý klerik iba preloží zo svojho úradu, štruktúry alebo rehoľného domu v domnení, že jeho vzdialenie sa z miesta údajného deliktu alebo od údajných obetí predstavuje uspokojivé riešenie prípadu.

64. Preventívne opatrenia uvedené v bode č. 58 sa ukladajú prostredníctvom jednotlivého príkazu, ktorý sa zákonne oznámi (porov. kán. 49 a nasl. a kán. 1319 CIC a kán. 1406 a kán. 1510 a nasl. CCEO).

65. Je potrebné pripomenúť, že keď sa rozhodne o zmene alebo zrušení preventívnych opatrení, musí sa tak stať prostredníctvom zákonne oznámeného dekrétu. Po skončení prípadného procesu to však už nie je potrebné urobiť, pretože v tom okamihu tieto opatrenia zanikajú zo zákona.

e) Čo treba urobiť na ukončenie predbežného zisťovania?

66. V záujme nestrannosti a primeraného uplatňovania spravodlivosti sa odporúča, aby dĺžka trvania predbežného zisťovania zodpovedala cieľu samotného zisťovania, čiže dosiahnutiu odôvodnenej pravdepodobnosti *notitia de delicto* a zodpovedajúcej existencie *fumus delicti*. Neodôvodnené predlžovanie trvania predbežného zisťovania môže predstavovať nedbanlivosť zo strany cirkevnej authority.

67. Ak vyšetrovanie vykonala vhodná osoba určená ordinárom alebo hierarchom, odovzdá mu všetky spisy zisťovania spolu s vlastným hodnotením výsledkov vyšetrovania.

68. Podľa kán. 1719 CIC a kán. 1470 CCEO musí ordinár alebo hierarcha vydať dekrét o ukončení predbežného zisťovania.

69. Podľa čl. 10 § 1 SST po ukončení predbežného zisťovania a bez ohľadu na jeho výsledok je ordinár alebo hierarcha povinný čo najskôr zaslať autentickú kópiu príslušných spisov Dikastériu pre náuku viery. Ku kópii spisov a riadne vyplnenej súhrnnej tabuľke, ktorá je prílohou tohto *Vademeca*, pripojí svoje vlastné hodnotenie výsledkov zisťovania (*votum*) a prípadné návrhy na ďalší postup (napr. či považuje za vhodné začať trestné konanie a akého druhu; či trest uložený štátnymi orgánmi možno považovať za dostatočný; či je vhodnejšie, aby ordinár alebo hierarcha uplatnil administratívne opatrenia; či by sa malo uplatniť premlčanie deliktu alebo udeliť výnimka z premlčania).

70. V prípadoch, keď je ordinár alebo hierarcha, ktorý vykonal predbežné zisťovanie, vyšším predstaveným, odporúča sa, aby kópiu vyšetrovacieho spisu zaslal aj najvyššiemu moderátorovi (alebo príslušnému biskupovi v prípade inštitútov alebo spoločností diecézneho práva), pretože sú to osoby, s ktorými bude následne Dikastérium pre náuku viery zvyčajne komunikovať. Najvyšší moderátor zas pošle Dikastériu pre náuku viery svoje *votum*, ako je uvedené v bode č. 69.

71. Ak ordinár, ktorý vykonal predbežné zisťovanie, nie je ordinárom miesta, kde bol údajný delikt spáchaný, oznámi mu výsledky zisťovania.

72. Spisy sa zasielajú v jednom exemplári; je užitočné, aby ich overil notár, ktorý je členom kúrie, ak nebol pre predbežné zisťovanie vymenovaný osobitný notár.

73. Kánony 1719 CIC a 1470 CCEO predpisujú, že originály všetkých spisov sa majú uchovávať v tajnom archíve kúrie.

74. Po zaslaní spisov predbežného zisťovania Dikastériu pre náuku viery musí ordinár alebo hierarcha podľa čl. 10 § 1 SST čakať na oznámenie alebo ďalšie pokyny z tohto dikastéria.

75. Ak by sa medzitým objavili ďalšie skutočnosti týkajúce sa predbežného zisťovania alebo nové obvinenia, treba ich, samozrejme, čo najskôr oznámiť Dikastériu pre náuku viery, aby sa

pridali k tomu, čo už má k dispozícii. Ak sa potom na základe týchto skutočností zdá vhodné obnoviť predbežné zisťovanie, treba to bezodkladne oznámiť Dikastériu pre náuku viery.

IV. Čo môže v tomto bode urobiť Dikastérium pre náuku viery?

76. Po obdržaní spisov predbežného zisťovania Dikastérium pre náuku viery zvyčajne okamžite potvrdí ich prijatie ordinárovi, hierarchovi, resp. najvyššiemu moderátorovi (v prípade rehoľníkov aj Dikastériu pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života; ak klerik patrí k východnej cirkvi, Dikastériu pre východné cirkvi; napokon Dikastériu pre evanjelizáciu, ak klerik patrí k územiu podliehajúcemu tomuto dikastériu), pričom oznámi – ak to neurobilo už skôr – číslo protokolu pridelené danému prípadu. Toto číslo sa má uvádzať v každej ďalšej komunikácii s týmto dikastériom.

77. Po dôkladnom preštudovaní spisov sa Dikastériu pre náuku viery otvárajú rôzne možnosti ako postupovať v ďalšom kroku: môže prípad založiť do archívu; môže požiadať o dôkladnejšie predbežné zisťovanie; môže uložiť netrestné disciplinárne opatrenia, zvyčajne prostredníctvom trestného príkazu; môže uložiť trestné opatrenia alebo pokánie, alebo pokarhanie či napomenutie; môže začať trestný proces; môže určiť iné prostriedky pastoračnej starostlivosti. Prijaté rozhodnutie sa oznámi ordinárovi spolu s príslušnými pokynmi na jeho vykonanie.

a) Čo sú netrestné disciplinárne opatrenia?

78. Netrestné disciplinárne opatrenia nariaďujú obvinenému, aby niečo vykonal alebo od niečoho upustil. Ukladajú sa prostredníctvom jednotlivého príkazu (porov. kán. 49 CIC a kán. 1510 §2, 2° CCEO), ktorý vydáva ordinár alebo hierarcha, alebo tiež Dikastérium pre náuku viery. V týchto prípadoch sa zvyčajne ukladajú obmedzenia na výkon posvätnej služby, väčšieho alebo menšieho rozsahu, v závislosti od prípadu, niekedy aj príkaz zdržiavať sa na určitom mieste. Treba zdôrazniť, že nejde o tresty, ale o úkony riadiacej moci, ktorých cieľom je zaručiť a chrániť spoločné dobro a cirkevnú disciplínu a zabrániť pohoršeniu medzi veriacimi. Tento typ príkazu nehrozí trestom v prípade jeho nedodržania.

b) Čo je to trestný príkaz?

79. Tento druh opatrení sa zvyčajne ukladá prostredníctvom trestného príkazu podľa kán. 1319 § 1 CIC a kán. 1406 § 1 CCEO. Ustanovenie kán. 1406 § 2 CCEO uvádza, že napomenutie s pohrozením trestu je rovnocenné s trestným príkazom.

80. Formálne náležitosti, ktoré musí spĺňať príkaz, už boli spomenuté (kán. 49 a nasl. CIC a kán. 1510 a nasl. CCEO). Aby však išlo o trestný príkaz, v texte musí byť jasne uvedený trest, ktorý sa uvaluje, ak adresát príkazu poruší opatrenia, ktoré mu boli uložené.

81. Treba pripomenúť, že podľa kán. 1319 § 1 CIC sa trestným príkazom nemôžu ukladať trvalé odpykávacie tresty; navyše, trest musí byť jasne určený. Ďalšie výnimky z trestov stanovuje kán. 1406 § 1 CCEO pre veriacich, ktorí patria do rôznych cirkví *sui iuris*.

82. Proti tomuto administratívne úkonu sa možno odvolať v lehotách stanovených zákonom.

c) Čo sú trestné prostriedky, pokánie a verejné pokarhanie?

83. Pokiaľ ide o definíciu trestných prostriedkov, pokánia a verejného pokarhania, odkazuje sa na kánony 1339 a 1340 § 1 CIC, resp. kán. 1427 CCEO [6].

V. Aké rozhodnutia možno prijať v trestnom procese?

84. Rozhodnutia, ktorými sa uzatvára trestný proces, či už súdny alebo mimosúdny, môžu mať trojaký výsledok:

- *odsudzujúci* („constat“), ak sa s morálnou istotou preukáže, že obvinený je vinný z deliktu, ktorý sa mu pripisuje. V tomto prípade sa v rozhodnutí musí konkrétne uviesť druh uloženého alebo vyhláseného kánonického trestu;

- *oslobodzujúci* („constat de non“), ak sa s morálnou istotou preukáže, že obvinený nie je vinný, pretože skutok sa nestal, obvinený ho nespáchal, skutok sa podľa zákona nepovažuje za delikt alebo ho spáchala osoba, ktorej ho nemožno pripočítať.

- *zamietajúci* („non constat“), ak nebolo možné dospieť k morálnej istote o vine obvineného, pretože chýbajú, sú nedostatočné alebo protichodné dôkazy o tom, že skutok bol naozaj spáchaný, že skutok spáchal obvinený alebo že delikt spáchala osoba, ktorej ho nemožno pripočítať.

O verejné dobro či dobro obvineného sa možno postarať vhodnými napomenutiami, trestnými prostriedkami a inými spôsobmi diktovanými pastoračnou starostlivosťou (porov. kán. 1348).

V rozhodnutí (vydanom vo forme rozsudku alebo dekrétu) musí byť uvedené, do ktorého z týchto troch druhov patrí, aby bolo jasné, či „odsudzuje“ („constat“), alebo „oslobodzuje“ („constat de non“), alebo „zamieta“ („non constat“).

VI. Aké trestné konania sú možné?

85. Podľa zákona sú možné tri trestné konania: trestný súdny proces; mimosúdny trestný proces; konanie zavedené článkom 26 SST.

86. Konanie stanovené v článku 26 SST[7] je vyhradené pre najzávažnejšie prípady a končí priamym rozhodnutím Najvyššieho Veľkňaza. Avšak aj prípadoch, keď je spáchanie deliktu úplne zrejmé, článok stanovuje, že obvinenému sa zaručuje uplatnenie práva na obhajobu.

87. Pokiaľ ide o trestný súdny proces, treba zohľadniť príslušné ustanovenia zákona, a to tak tie, ktoré sú obsiahnuté v príslušných kódexoch, ako aj v článkoch 9, 10 § 2, 11-18, 26-29 SST.

88. V trestnom súdnom procese sa nevyžadujú dva zhodné rozsudky; preto prípadným rozhodnutím druhej inštancie vyneseným prostredníctvom rozsudku sa vec stáva rozsúdenou (*res iudicata*, porov. tiež článok 18 SST). Proti rozsudku, ktorý sa stal rozsúdenou vecou, je možné iba navrátenie do pôvodného stavu (*restitutio in integrum*) za predpokladu, že sú predložené prvky, ktoré zjavne preukazujú jeho nespravodlivosť (porov. kán. 1645 CIC, kán. 1326 CCEO) alebo vymáhanie neplatnosti rozsudku (porovnaj kán. 1619 a nasl. CIC, kán. 1302 a nasl. CCEO). Tribunál zriadený pre tento druh procesu je vždy kolégiový a pozostáva najmenej z troch sudcov. Právo podať odvolanie proti rozsudku prvej inštancie

má nielen obvinená strana, ktorá sa považuje za nespravodlivo poškodenú rozsudkom, ale aj promótor spravodlivosti Dikastéria pre náuku viery (porov. čl. 16 § 2 SST).

89. Podľa čl. 10 § 1 a čl. 16 § 3 SST sa trestný súdny proces môže uskutočniť na Dikastériu pre náuku viery alebo môže byť postúpený tribunálu nižšieho stupňa. Rozhodnutie prijaté v tejto súvislosti sa oznámi všetkým dotknutým stranám osobitným listom o vykonateľnosti.

90. Aj v priebehu trestného procesu, či už súdneho alebo mimosúdneho, môžu byť obvinenému uložené preventívne opatrenia uvedené v bodoch č. 58-65.

a) Čo je to mimosúdny trestný proces?

91. Mimosúdny trestný proces, niekedy nazývaný *administratívny proces*, je formou trestného procesu, ktorá znižuje počet formálnych náležitostí požadovaných v súdnom procese v záujme urýchlenia priebehu konania bez toho, aby sa tým odstránili procesné záruky, ktoré poskytuje riadny proces (pozri kán. 221 CIC a kán. 24 CCEO).

92. V prípade deliktov vyhradených Dikastériu pre náuku viery, sa v čl. 21 § 2, 1° SST stanovuje, že o takomto postupe v jednotlivých prípadoch rozhoduje iba Dikastérium pre náuku viery, a to z moci úradu (*ex officio*) alebo na žiadosť ordinára či hierarchu.

93. Podobne ako súdny proces, aj mimosúdny trestný proces môže prebiehať na Dikastériu pre náuku viery alebo môže byť postúpený nižšej inštancii, t. j. ordinárovi či hierarchovi obvineného, alebo aj tretej osobe, ktorú na to určí Dikastérium pre náuku viery, a to na prípadnú žiadosť ordinára alebo hierarchu. Rozhodnutie prijaté v tejto veci sa oznámi všetkým dotknutým stranám osobitným listom o vykonateľnosti.

94. Mimosúdny trestný proces sa podľa oboch kódexov vedie s mierne odlišnými formálnymi náležitosťami. Ak sa vyskytnú pochybnosti o tom, ktorý kódex sa má uplatniť (napr. v prípade klerikov latinského obradu pôsobiacich vo východných cirkvách alebo klerikov východného obradu pôsobiacich v latinských štruktúrach), bude potrebné vyjasniť si s Dikastériom pre náuku viery, podľa ktorého kódexu sa má postupovať, a potom toto rozhodnutie dôsledne dodržiavať.

b) Ako prebieha mimosúdny trestný proces podľa CIC?

95. Keď je ordinár poverený Dikastériom pre náuku viery vedením mimosúdneho trestného procesu, musí sa najprv rozhodnúť, či proces povedie osobne, alebo určí svojho delegáta, ktorý je znalcom kánonického práva. Ordinár ho môže poveriť vedením celého procesu alebo si vyhradiť konečné rozhodnutie. Musí tiež vymenovať dvoch prísediacich, ktorí budú jemu alebo jeho delegátovi pomáhať v štádiu hodnotenia. Pri ich výbere sa odporúča riadiť sa kritériami uvedenými v kán. 1424 a kán. 1448 § 1 CIC. Je tiež potrebné vymenovať notára, ktorý spĺňa kritériá uvedené v bode č. 41. Vymenovanie promotora spravodlivosti sa nepredpokladá.

96. Uvedené vymenovania sa vykonávajú dekrétom. Menovaní sú povinní zložiť prísahu, že budú verne plniť zverenú úlohu a zachovávať mlčanlivosť. Zloženie prísahy sa musí zaznamenať do spisu.

97. Následne musí ordinár (alebo jeho delegát) začať proces dekrétom, ktorým predvolá obvineného. Tento dekrét musí obsahovať: jasné označenie predvolanej osoby, miesto a hodinu, kedy sa má dostaviť, účel predvolania, t. j. aby sa oboznámila s obvinením (ktoré má byť v texte dekrétu stručne zhrnuté) a s príslušnými dôkazmi (ktoré nemusia byť v dekréte uvedené) a zmienku o uplatnení práva na obhajobu. V dekréte je vhodné uviesť oficiálov poverených týmto procesom.

98. Nové normy vyhlásené v roku 2021 (porov. čl. 20 § 7 SST) výslovne stanovujú, že v prípade mimosúdneho procesu vo veci vyhradenej Dikastériu pre náuku viery má obvinený podľa kán. 1723 a kán. 1481 §§ 1-2 CIC využiť pomoc advokáta a/alebo zástupcu, ktorého si sám zvolí, alebo – ak tak neurobí – je mu ustanovený z úradu. Meno advokáta a/alebo zástupcu sa musí oznámiť ordinárovi (alebo jeho delegátovi) pred zasadaním, na ktorom sa majú predložiť obvinenia a dôkazy, spolu s príslušným hodnoverným mandátom podľa kán. 1484 § 1 CIC, aby bolo možné overiť, či sú splnené požiadavky kán. 1483 CIC[8].

99. Ak sa obvinený odmietne dostaviť alebo sa nedostaví, ordinár (alebo jeho delegát) má zvážiť, či ho má opätovne predvolať.

100. Obvineného, ktorý sa odmietne dostaviť alebo sa nedostaví na prvé alebo druhé predvolanie, treba upozorniť, že proces bude pokračovať napriek jeho neprítomnosti. Toto poučenie sa môže poskytnúť už pri prvom predvolaní. Ak sa obvinený nedostaví alebo odmietne dostaviť, táto skutočnosť sa zaznamená a postupuje sa ďalej v konaní (*ad ulteriora*).

101. V stanovený deň a hodinu zasadania, na ktorom sa majú oznámiť obvinenia a dôkazy, sa obvinenému a jeho sprevádzajúcemu advokátovi a/alebo zástupcovi, predloží spis predbežného zisťovania. Musia byť poučení o povinnosti zachovávať úradné tajomstvo.

102. Osobitnú pozornosť treba venovať tomu, že ak sa prípad týka sviatosti pokánia, je potrebné dodržiavať čl. 4 § 2 SST, ktorý stanovuje, že obvinenému sa nesmie prezradiť meno údajnej obete, pokiaľ s tým obeť sama výslovne nesúhlasí.

103. Účasť prísediacich na zasadaní, na ktorom sa oznamujú obvinenia a dôkazy, nie je povinná.

104. Oboznámenie obvineného s obvineniami a dôkazmi slúži na to, aby mal možnosť obhajovať sa (porov. kán. 1720, 1. CIC).

105. Pod pojmom „obvinenie“ sa rozumie delikt, o ktorom údajná obeť alebo iná osoba tvrdí, že sa stal, ako vyplýva z výsledkov predbežného zisťovania. Predloženie obvinenia teda znamená oboznámenie obvineného s deliktom, ktorý sa mu pripisuje, spolu s jeho opisom (napr. miesto, kde sa to stalo, počet a prípadne mená údajných obetí, okolnosti).

106. Pod pojmom „dôkazy“ sa rozumejú všetky materiály zhromaždené počas predbežného zisťovania, ako aj prípadné ďalšie získané materiály. V prvom rade sú to zápisnice o obvineniach údajných obetí; ďalej súvisiace dokumenty (napr. lekárske záznamy, korešpondencia, vrátane elektronickej, fotografie, doklady o kúpe, bankové výpisy); zápisnice o výpovediach prípadných svedkov a napokon všetky znalecké posudky (lekárske, vrátane psychiatrických, psychologické, grafologické), ktoré osoba vedúca vyšetrowanie považovala za vhodné alebo dala vypracovať. Treba dodržiavať všetky pravidlá utajenia stanovené občianskym právom.

107. Všetky uvedené materiály sa označujú ako „dôkazy“, pretože hoci boli zhromaždené v štádiu pred procesom, od okamihu začatia mimosúdneho procesu sa automaticky stávajú súborom dôkazov.

108. V ktoromkoľvek štádiu procesu môže ordinár alebo jeho delegát nariadiť zhromaždenie ďalších dôkazov, ak to na základe výsledkov predbežného zisťovania uzná za vhodné. Môže tak urobiť aj na žiadosť obvineného v štádiu obhajoby. Výsledky majú byť oznámené obvinenému v priebehu tohto štádia. Nech sa mu oznámi všetko, čo sa zozbieralo následne potom, ako bola predložená jeho obhajoba a nech sa otvorí nové zasadnutie ohľadom oznámenia obvinenia a dôkazov, ak sa objavili nové prvky na obvinenie alebo nové dôkazové prvky; inak sa tieto materiály môžu považovať len za doplňujúcu súčasť obhajoby.

109. Obhajoba môže prebiehať dvoma spôsobmi: a) môže byť predstavená na tom istom zasadaní a spísaná do zápisnice a podpísaná všetkými prítomnými (najmä však: ordinárom alebo jeho delegátom; obvineným a jeho advokátom a/alebo zástupcom; a notárom); alebo b) stanovením primeranej lehoty, v ktorej možno obhajobu predložiť ordinárovi alebo jeho delegátovi písomne.

110. Treba dôrazne pripomenúť, že podľa kán. 1728 § 2 CIC obvinený nie je povinný priznať sa k deliktu a ani mu nemožno uložiť prísahu, že bude hovoriť pravdu (*de veritate dicenda*).

111. Obhajoba obvineného môže, samozrejme, využiť všetky dovolené prostriedky, napr. požiadať o vypočutie vlastných svedkov alebo predložiť dokumenty a znalecké posudky.

112. Pripustenie týchto dôkazov (a najmä zhromaždenie výpovedí možných svedkov), je ponechané na voľné uváženie sudcu, ako to stanovuje všeobecný zákon o sporovom konaní [9].

113. Ak si to vyžaduje konkrétny prípad, ordinár alebo jeho delegát má posúdiť hodnovernosť účastníkov procesu[10]. Podľa čl. 24 § 2 SST má túto povinnosť aj voči oznamovateľovi, ak sa prípad týka sviatosti pokánia.

114. Keďže ide o trestný proces, oznamovateľ nie je povinný zúčastniť sa na procese. Oznamovateľ v skutočnosti už využil svoje právo tým, že prispel k sformulovaniu obvinenia a zhromažďovaniu dôkazov. Od tohto momentu obvinenie ďalej vedie ordinár alebo jeho delegát.

c) Ako sa podľa CIC končí mimosúdny trestný proces?

115. Ordinár alebo jeho delegát vyzve oboch prísediacich, aby v určitej primeranej lehote predložili svoje hodnotenie dôkazov a argumentov obhajoby, v súlade s kán. 1720, 2. CIC. V dekréte ich tiež môže vyzvať na spoločné zasadnutie, na ktorom sa toto hodnotenie vykoná. Cieľom takéhoto zasadnutia je samozrejme uľahčiť analýzu, diskusiu a rozpravu. Pre takéto zasadnutie, ktoré nie je povinné, ale odporúčané, nie sú stanovené žiadne osobitné právne formality.

116. Prísediacim sa vopred poskytne celý spis procesu, aby mali dostatok času na preštudovanie a osobné posúdenie. Je užitočné im pripomenúť povinnosť zachovávať úradné tajomstvo.

117. Hoci to zákon nevyžaduje, je užitočné, aby bolo stanovisko prísediacich vypracované písomne a priložené k spisu, čím sa osobe na to poverenej následne uľahčí písomné vyhotovenie konečného dekrétu (*decreto conclusivo*). Toto stanovisko, ktoré je určené ordinárovi alebo jeho delegátovi na posúdenie prípadu, sa nesmie poskytnúť obvinenému, ani jeho advokátovi.

118. Podobne, ak sa hodnotenie dôkazov a argumentov obhajoby uskutočňuje počas spoločného zasadania, odporúča sa robiť si poznámky o vystúpeniach a diskusii, a to aj vo forme zápisnice podpísanej účastníkmi. Tieto zápisy podliehajú úradnému tajomstvu a nesmú sa zverejniť.

119. Keď je delikt s istotou preukázaný, ordinár alebo jeho delegát (porov. kán. 1720, 3. CIC) musí vydať dekrét, ktorým ukončí proces, uloží a/alebo vyhlási trest alebo uloží trestné opatrenie alebo pokánie, ktoré považuje za najvhodnejšie na nápravu pohoršenia, obnovenie spravodlivosti a nápravu vinníka.

120. Ordinár má vždy pamätať na to, že ak má v úmysle uložiť trvalý odpykávaci trest, musí mať podľa čl. 19 § 2 SST predchádzajúce poverenie od Dikastéria pre náuku viery. Takéto poverenie predstavuje výnimku – obmedzenú na tieto prípady – zo zákazu uložiť trvalé tresty dekrétom, o ktorom hovorí kán. 1342 § 2 CIC. Ak sa ukladá trvalý trest, v dekréte musí byť výslovný odkaz na takéto poverenie získané od Dikastéria pre náuku viery.

121. Trvalé tresty sú výlučne tie, ktoré sú uvedené v kán. 1336 §§ 2-5 CIC[11], s prihliadnutím na kán. 1337 a kán. 1338 CIC[12].

122. Keďže ide o mimosúdny proces, treba mať na pamäti, že trestný dekrét nie je rozsudkom, ktorý sa môže vydať iba na konci súdneho procesu, aj keď sa ním – podobne ako rozsudkom – ukladá trest.

123. Takýto dekrét je osobným úkonom ordinára alebo jeho delegáta, a preto nemusí byť podpísaný prísediacimi, ale len overený notárom.

124. Okrem všeobecných formálnych náležitostí, ktoré sa vyžadujú pre každý dekrét (porov. kán. 48-56 CIC), sa v trestnom dekréte musia stručne uviesť hlavné body obvinenia a priebeh procesu, ale predovšetkým sa v ňom musia aspoň stručne uviesť dôvody rozhodnutia, a to tak právne (t. j. vymenovanie kánonov, na ktorých sa rozhodnutie zakladá – napr. kánony, ktoré definujú delikt, kánony, ktoré definujú prípadné poľahčujúce, oslobodzujúce alebo priťažujúce okolnosti – a aspoň v základnej miere právna logika, ktorá viedla k rozhodnutiu o ich uplatnení), ako aj skutkové.

125. Skutkové odôvodnenie je jednoznačne najnáročnejšie, pretože pôvodca dekrétu musí uviesť dôvody, na základe ktorých porovnaním materiálov uvedených v obžalobe a tvrdení obhajoby, ktoré musí zhrnúť vo výrokovej časti, dospel k istote, že delikt bol alebo nebol spáchaný alebo že o ňom nezískal dostatočnú morálnu istotu.

126. Uvedomujúc si, že nie každý má podrobné znalosti kánonického práva a jeho formálneho jazyka, hlavnou požiadavkou pre trestný dekrét je, aby zvýraznil použitú argumentáciu a menej pozornosti venoval prísnej terminologickej presnosti. V prípade potreby treba požiadať o pomoc kompetentné osoby.

127. Oznámenie celého dekrétu (teda nielen jeho výrokovej časti) sa vykoná zákonnými prostriedkami (porov. kán. 54-56 CIC[13]) a musí mať náležitú formu.

128. V každom prípade však treba Dikastériu pre náuku viery zaslať overenú kópiu spisov procesu (ak ešte neboli zaslané) a oznámeného dekrétu.

129. Ak sa Dikastérium pre náuku viery rozhodne prevziať na seba vedenie mimosúdneho trestného procesu, všetky formálne náležitosti stanovené od bodu č. 91 budú samozrejme spočívať na jeho vlastnej zodpovednosti, pri zachovaní práva požiadať v prípade potreby o spoluprácu súdy nižšej inštancie.

d) Ako prebieha mimosúdny trestný proces podľa CCEO?

130. Ako bolo uvedené v bode č. 94, mimosúdny trestný proces, vedený podľa CCEO, prebieha s určitými osobitosťami špecifickými pre toto právo. Aby vysvetľovanie plynulo pokračovalo a vyhli sme sa opakovaniu, budú v ďalšom texte uvedené iba tie špecifické osobitosti. Preto doposiaľ opísanú prax, spoločnú s CIC, treba prispôbiť nasledovne.

131. Predovšetkým treba pripomenúť, že pod hrozbou neplatnosti trestného dekrétu sa musí prísne dodržiavať predpis kán. 1486 CCEO.

132. V mimosúdnom trestnom procese vedenom podľa CCEO sa nehovorí o prísediacich, ale prítomnosť promotora spravodlivosti je povinná.

133. Zasadnutie na oznámenie obvinenia a dôkazov sa musí konať za povinnej prítomnosti promotora spravodlivosti a notára.

134. Podľa kán. 1486 § 1, ods. 2° CCEO zasadnutie, na ktorom sa obvinený oboznámi s obvinením a dôkazmi a následne prednesie svoju obhajobu, má prebiehať len formou ústnej diskusie. To však neznamená, že obhajoba nemôže byť predložená v písomnej forme.

135. Na základe závažnosti deliktu je potrebné obzvlášť starostlivo zvážiť, či sú tresty uvedené v kán. 1426 § 1 CCEO skutočne primerané na dosiahnutie toho, čo uvádza kán. 1401

CCEO. Pri rozhodovaní o treste, ktorý sa má uložiť, sa treba riadiť ustanovením kánonov 1429[14] a 1430[15] CCEO.

136. Hierarcha alebo jeho delegát má mať vždy na pamäti, že podľa čl. 19 § 2 SST sa zákazy uvedené v kán. 1402 § 2 CCEO neuplatňujú. Preto môže dekrétom uložiť trvalý odpykávaci trest, pričom musí mať predchádzajúce poverenie od Dikastéria pre náuku viery, ktoré sa nato vyžaduje podľa toho istého článku 19 § 2 SST. Udelenie predchádzajúceho poverenia od Dikastéria pre náuku viery musí byť v dekréte výslovne uvedené.

137. Na vyhotovenie trestného dekrétu sa vzťahujú rovnaké kritériá, aké sú uvedené v bodoch č. 119 až 126.

138. Oznámenie dekrétu sa musí vykonať za podmienok uvedených v kán. 1520 CCEO a musí mať náležitú formu.

139. Pre všetko ostatné, čo nebolo povedané v predchádzajúcich bodoch, je potrebné odkázať na to, čo je uvedené o mimosúdnom procese podľa CIC, a to aj v prípade procesu na Dikastériu pre náuku viery.

e) Vzťahuje sa na trestný dekrét úradné tajomstvo?

140. Ako už bolo uvedené (porov. bod č. 47), spisy procesu a rozhodnutie podliehajú úradnému tajomstvu. Treba to neustále pripomínať všetkým účastníkom procesu, ktorí sa na ňom zúčastňujú z akéhokoľvek dôvodu.

141. S dekrétom má byť obvinený oboznámený v plnom rozsahu. Ak obvineného zastupuje zástupca, má sa doručiť tomuto zástupcovi.

VII. Čo sa môže stať po skončení trestného konania?

142. V závislosti od druhu konania, ktoré prebehlo, existujú rôzne možnosti pre tých, ktorí vystupujú ako účastníci konania.

143. Ak konanie prebiehalo podľa čl. 26 SST, keďže ide o úkon Rímskeho veľkňaza, proti tomuto rozhodnutiu niet odvolania ani rekurzu (porov. kán. 333 § 3 CIC a kán. 45 § 3 CCEO).

144. Ak prebehol trestný súdny proces, otvárajú sa možnosti napadnutia rozsudku stanovené zákonom, ktorými sú: vymáhanie neplatnosti, navrátenie do pôvodného stavu (*restitutio in integrum*), alebo odvolanie.

145. Podľa čl. 16 § 3 SST je jediným tribunálom druhej inštancie, na ktorý sa možno odvolať, tribunál Dikastéria pre náuku viery.

146. Pri podávaní odvolania treba postupovať podľa ustanovení zákona, pričom treba mať na pamäti, že čl. 16 § 2 SST upravuje lehoty na podanie odvolania a stanovuje zánikovú lehotu šesťdesiatich využitelných dní, ktorá sa počíta v súlade s ustanoveniami kán. 202 § 1 CIC a kán. 1545 § 1 CCEO.

147. Ak prebehol mimosúdny trestný proces, je tu možnosť podať rekurz proti dekrétu, ktorý ho ukončil, v lehotách stanovených zákonom, čiže podľa kán. 1734 a nasl. CIC a kán. 1487 CCEO (porov. VIII. časť).

148. Odvolania a rekurzy podľa kán. 1353 CIC, a kán. 1319 i kán. 1487 § 2 CCEO pozastavujú trest.

149. Keďže trest je pozastavený a priebeh trestného procesu sa predlžuje, preventívne opatrenia zostávajú v platnosti s rovnakými pokynmi a postupmi, ako je uvedené v bodoch č. 58-65.

VIII. Čo treba urobiť v prípade rekurzu proti trestnému dekrétu?

150. Zákon stanovuje pre každý z kódexov iný postup.

a) Čo stanovuje CIC v prípade rekurzu proti trestnému dekrétu?

151. Ten, kto má v úmysle podať rekurz proti trestnému dekrétu, musí podľa kán. 1734 CIC najskôr požiadať pôvodcu (ordinára alebo jeho delegáta) o jeho opravu alebo odvolanie, a to v zánikovej lehote desiatich využitelných dní od zákonného oznámenia dekrétu.

152. Pôvodca dekrétu môže podľa kán. 1735 CIC do tridsiatich dní od prijatia žiadosti odpovedať opravou svojho dekrétu alebo zamietnutím žiadosti. Má tiež možnosť neodpovedať vôbec.

153. Proti opravenému dekrétu, zamietnutiu žiadosti alebo mlčaniu pôvodcu dekrétu sa môže predkladateľ rekursu odvolať na *kongres* Dikastéria pre náuku viery priamo, alebo prostredníctvom pôvodcu dekrétu (porov. kán. 1737 § 1 CIC) alebo prostredníctvom svojho zástupcu, a to v zánikovej lehote pätnástich využitelných dní stanovenej v kán. 1737 § 2 CIC[16].

154. Ak bol hierarchický rekurz predložený pôvodcovi dekrétu, ten ho musí ihneď postúpiť Dikastériu pre náuku viery (porov. kán. 1737 § 1 CIC). Potom (ako aj v prípade, že rekurz bol predložený priamo Dikastériu pre náuku viery) pôvodca dekrétu musí len čakať na prípadné pokyny alebo požiadavky Dikastéria pre náuku viery, ktoré ho v každom prípade bude informovať o výsledku preskúmania rekursu.

b) Čo stanovuje CCEO v prípade rekursu proti trestnému dekrétu?

155. CCEO stanovuje jednoduchší postup ako CIC. Podľa normy kán. 1487 § 1 CCEO sa totiž predkladateľ musí obrátiť výlučne na *kongres* Dikastéria pre náuku viery do desiatich užitočných dní od oznámenia dekrétu.

156. Pôvodca dekrétu v takom prípade nemusí robiť nič iné, len čakať na prípadné pokyny alebo požiadavky Dikastéria pre náuku viery, ktoré ho v každom prípade bude informovať o výsledku preskúmania rekursu. Pokiaľ je však hierarchom, bude musieť vziať na vedomie odkladný účinok rekursu, uvedený v bode č. 148.

IX. Je niečo, čo treba mať stále na pamäti?

157. Od okamihu, keď sa obvinený dozvie o *notitia de delicto*, má právo požiadať o dišpenz od všetkých záväzkov spojených s klerickým stavom, vrátane celibátu, a zároveň od všetkých rehoľných sľubov. Ordinár alebo hierarcha ho musí o tomto práve jasne informovať. Ak sa klerik rozhodne využiť túto možnosť, musí napísať príslušnú žiadosť adresovanú Svätému Otcovi, v ktorej sa predstaví a stručne uvedie dôvody, prečo o to žiada. Žiadosť musí byť jasne datovaná a podpísaná žiadateľom. Treba ju doručiť Dikastériu pre náuku viery spolu s *votum* ordinára alebo hierarchu. Dikastérium pre náuku viery sa postará, aby bola postúpená ďalej, a ak Svätý Otec žiadosti vyhovie, dikastérium zašle príslušný reskript o udelení dišpenzu ordinárovi alebo hierarchovi a požiada ho, aby zabezpečil jeho zákonné oznámenie žiadateľovi.

158. Dekréty vydané na hierarchickom stupni *kongresu* Dikastéria pre náuku viery podľa bodov č. 153 a 155 alebo v zmysle kán. 1720, 3° CIC alebo kán. 1486 § 1, 3° CCEO na konci mimosúdneho trestného procesu, môžu podliehať rekurzu podľa čl. 24 SST[17]. Aby bol rekurz prípustný, musí jasne vymedziť, čo sa žiada (*petitum*) a obsahovať právne (*in iure*) a skutkové (*in facto*) dôvody, o ktoré sa opiera. Predkladateľ musí vždy využiť pomoc advokáta s príslušným poverením. Rekurz sa musí podať priamo na Dikastérium pre náuku viery.

159. Ak už biskupská konferencia vypracovala vlastné usmernenia o riešení prípadov sexuálneho zneužívania maloletých, reagujúc tak na výzvu Kongregácie pre náuku viery z roku 2011, tento text možno v usmerneniach zohľadniť.

160. Niekedy sa stáva, že *notitia de delicto* sa týka klerika, ktorý už zomrel. V takom prípade nemožno začať žiadny druh trestného konania.

161. Ak nahlásený klerik zomrie počas predbežného zisťovania, nie je možné následne začať trestné konanie. Ordinárovi alebo hierarchovi sa však odporúča, aby o tom informoval Dikastérium pre náuku viery.

162. Ak obvinený klerik zomrie počas trestného procesu, túto skutočnosť treba oznámiť Dikastériu pre náuku viery.

163. Ak počas predbežného zisťovania obvinený klerik stratil svoj kánonický stav v dôsledku udeleného dišpenzu alebo trestu uloženého v inom konaní, ordinár alebo hierarcha zváži, či je vhodné dokončiť predbežné zisťovanie v záujme pastoračnej lásky a s prihliadnutím na požiadavky spravodlivosti voči údajným obetiam. Ak k strate kánonického stavu dôjde po tom, čo sa už začal trestný proces, proces sa môže tak či tak doviest' do konca, aj keď len za účelom určenia zodpovednosti za prípadný delikt a na uloženie prípadných trestov. Treba totiž pripomenúť, že pri definovaní závažnejšieho deliktu (*delictus gravius*) je relevantné, že obvinený bol klerikom v čase údajného spáchania deliktu, nie v čase konania procesu.

164. So zreteľom na ustanovenia čl. 28 SST má príslušná cirkevná autorita (ordinár alebo hierarcha) vhodným spôsobom informovať údajnú obeť a obvineného, ak o to požiadajú, o jednotlivých štádiách konania, pričom má dbať na to, aby sa nezverejnili informácie, na ktoré sa vzťahuje pápežské tajomstvo alebo úradné tajomstvo a ktorých šírenie by mohlo poškodiť tretie osoby.

* * *

Toto *Vademecum* nemá nahradiť vzdelávanie odborníkov v oblasti kánonického práva, najmä pokiaľ ide o trestné a procesné záležitosti. Iba dôkladná znalosť zákona a jeho cieľov môže náležite poslúžiť pravde a spravodlivosti, ktoré sa musia presadzovať s osobitnou starostlivosťou v prípadoch *delicta graviora*, pretože predstavujú hlboké rany spôsobené spoločenstvu Cirkvi.

FORMULÁR PRE PRÍPADY *DELICTA RESERVATA*

POZNÁMKY

[1] Čl. 8 SST - § 1. Trestná žaloba týkajúca sa deliktov vyhradených Kongregácii pre náuku viery zaniká premlčaním po dvadsiatich rokoch.

§ 2. Premlčanie začína plynúť podľa normy kán. 1362 § 2 CIC a kán. 1152 § 3 CCEO. Avšak v prípade deliktu, o ktorom sa hovorí v čl. 6, bod 1, premlčanie začína dňom, keď maloletý dovŕšil osemnásť rok života.

§ 3. Kongregácia pre náuku viery má právo pozmeniť premlčanie vo všetkých jednotlivých prípadoch vyhradených deliktov, aj keď ide o delikty spáchané pred nadobudnutím účinnosti týchto noriem.

[2] Čl. 4 § 2 SST - V kauzách o deliktoch, o ktorých sa hovorí v § 1, nie je dovolené, aby ktokoľvek prezradil meno oznamovateľa alebo kajúcnika, a to ani obvinenému, ani jeho patrónovi, ak oznamovateľ alebo kajúcnik nedal výslovný súhlas; dôveryhodnosť oznamovateľa sa má starostlivo zvažovať a má sa absolútne zabrániť akémukoľvek nebezpečenstvu porušenia sviatostného tajomstva, pričom sa má zaručiť právo obvineného na obhajobu.

[3] Čl. 9 § 2 SST - Tento najvyšší tribunál rozsudzuje, ale len spolu s deliktami, ktoré sú mu vyhradené, aj iné delikty, z ktorých je vinník obvinený z dôvodu spojenia v osobe a spolupáchateľstve.

[4] Kán. 1428 CIC - § 1. Sudca alebo predseda kolégiového tribunálu môže na vyšetrovanie kauzy určiť audítora, ktorého vyberie alebo spomedzi sudcov tribunálu alebo spomedzi osôb, ktoré na túto úlohu schválil biskup.

§ 2. Biskup môže do úlohy audítora schváliť klerikov alebo laikov, ktorí majú vynikať dobrými mravmi, rozumnosťou a učenosťou.

Kán. 1093 CCEO - § 1. Sudca alebo predseda kolégiového tribunálu môže na vyšetrenie kauzy určiť audítora, vyberúc ho alebo spomedzi sudcov tribunálu alebo spomedzi veriacich v Krista, ktorých na tento úrad pripustil eparchiálny biskup.

§ 2. Eparchiálny biskup môže do úradu audítora pripustiť veriacich v Krista, ktorí sa vyznačujú dobrými mravmi, múdrosťou a učenosťou.

[5] Kán. 1722 CIC – Ordinár [...] môže [...] zabrániť obžalovanému vykonávať posvätnú službu alebo nejaký cirkevný úrad a nejakú cirkevnú úlohu, uložiť mu alebo zakázať pobyt na istom mieste alebo území, alebo mu aj zakázať verejnú účasť na najsvätejšej Eucharistii, aby sa predišlo pohoršeniam, chránila sa sloboda svedkov a zabezpečilo sa uplatnenie spravodlivosti; [...].

Kán. 1473 CCEO – Hierarcha [...] môže [...] zabrániť obžalovanému vykonávať posvätný stav, úrad, službu alebo inú úlohu, uložiť mu alebo zakázať pobyt na istom mieste, alebo území, alebo mu aj zakázať verejné prijímanie Božskej Eucharistie, aby sa predišlo pohoršeniam, chránila sa sloboda svedkov a zabezpečilo sa uplatnenie spravodlivosti; [...].

[6] Kán. 1339 CIC – § 1. Ordinár môže sám alebo prostredníctvom iného napomenúť toho, kto sa nachádza v blízkej príležitosti spáchať delikt, alebo na koho na základe vykonaného zistenia padá vážne podozrenie, že spáchal delikt.

§ 2. Ordinár môže pokarhať spôsobom primeraným osobitným podmienkam osoby a činu toho, kto svojím správaním vyvoláva pohoršenie alebo vážne narušenie poriadku.

§ 3. Napomenutie a pokarhanie sa musí dať vždy preukázať aspoň z nejakého dokumentu, ktorý sa má uchovávať v tajnom archíve kúrie.

§ 4. Ak raz alebo viackrát boli niekomu dané napomenutia a pokarhania bezvýsledne alebo ak nemožno od nich očakávať úspech, ordinár nech vydá trestný príkaz, v ktorom sa presne uvedie, čo sa má urobiť alebo čoho sa má vystríhať.

§ 5. Ak to vyžaduje vážnosť prípadu a zvlášť ak sa niekto nachádza v nebezpečenstve opätovného upadnutia do deliktu, ordinár popri trestoch uložených alebo vyhlásených podľa noriem práva alebo vyhlásených rozsudkom alebo dekrétom, podriadi ho dohľadu, ktorého mieru určí jednotlivým dekrétom.

Kán. 1340 CIC – § 1. Pokánie, ktoré možno uložiť na vonkajšom fóre, je nejaký skutok náboženstva alebo nábožnosti, alebo dobročinnnej lásky, ktorý treba vykonať.

Kán. 1427 CCEO – § 1. Pri neporušení partikulárneho práva verejné pokarhanie sa udeľuje pred notárom alebo dvomi svedkami, alebo listom, avšak tak, aby bolo prijatie obsahu listu zrejmé z nejakého dokumentu.

§ 2. Treba sa vystríhať, aby toto verejné pokarhanie nebolo príčinou zväčšenia zlej povesti vinníka, než je to proporcionálne k skutku.

[7] Čl. 26 SST - Kongregácia pre náuku viery má právo v akomkoľvek štádiu a stupni konania, postúpiť priamo na rozhodnutie Najvyššiemu veľkňazovi, pokiaľ ide o prepustenie alebo zosadenie z klerického stavu spolu s dišpenzom od záväzku celibátu, najzávažnejšie prípady, o ktorých sa hovorí v čl. 2-6, keď je zjavne preukázané, že delikt bol spáchaný a potom, ako bola vinníkovi poskytnutá možnosť obhajoby.

[8] Kán. 1483 CIC - Zástupca a advokát musia byť plnoletí a mať dobrú povesť; advokát musí byť okrem toho katolík, ak diecézny biskup nedovolí ináč, a doktor kánonického práva alebo ináč skutočný znalec a schválený týmto biskupom.

[9] *Ex analogia* kán. 1527 CIC - § 1. Možno predložiť dôkazy akéhokoľvek druhu, ktoré sa zdajú užitočné na rozsúdenie kauzy a sú dovolené.

[10] *Ex analogia* kán. 1572 CIC – Sudca pri hodnotení svedectiev, keď si v prípade potreby vyžiadal aj písomné svedectvá, má brať do úvahy: 1. stav a počestnosť osoby; 2. či svedok svedčí na základe vlastného poznania, najmä či to sám videl a počul a či na základe vlastnej mienky, z rozprávania, alebo z počutia od iných; 3. či je svedok stály a zásadový alebo je nespoľahlivý, neistý alebo vrtkavý; 4. či má spolusvedkov svedectva a či ho iné prvky dokazovania potvrdzujú alebo nie.

[11] Kán. 1336 CIC - § 1. Odpykávacie tresty, ktoré môžu postihnúť páchatel'a deliktu buď natrvalo alebo na určitý čas, alebo na nevymedzený čas, okrem iných, ktoré prípadne stanovil zákon, sú tie, ktoré sú uvedené v § 2-5.

§ 2. Príkaz:

1. pobytu na určitom mieste alebo území;
2. zaplatiť pokutu, čiže finančnú sumu na ciele Cirkvi, a to podľa pravidiel stanovených konferenciou biskupov.

§ 3. Zákaz:

1. pobytu na určitom mieste alebo území;
2. vykonávať kdekoľvek alebo na určitom mieste alebo území alebo mimo nich všetky alebo niektoré úrady, úlohy, služby alebo funkcie alebo iba niektoré úkony súvisiace s úradom alebo úlohami;
3. konať všetky alebo niektoré úkony moci posvätného stavu;
4. konať všetky alebo niektoré úkony riadiacej moci;
5. vykonávať nejaké právo alebo privilégium alebo používať insígnie alebo tituly;
6. používať aktívny alebo pasívny hlas v kánonických voľbách alebo mať účasť s hlasovacím právom v cirkevných radách alebo kolégiách;
7. nosiť cirkevné alebo rehoľné rúcho.

§ 4. Pozbavenie:

1. všetkých alebo niektorých úradov, úloh, služieb alebo funkcií alebo iba niektorých úkonov súvisiacich s úradom alebo úlohami;
2. splnomocnenia spovedať alebo kázať;
3. delegovanej riadiacej moci;
4. nejakého práva alebo privilégia alebo insígnie alebo titulu;
5. úplnej alebo čiastočnej cirkevnej remunerácie podľa pravidiel stanovených konferenciou biskupov, pri zachovaní toho, čo je predpísané kán. 1350 § 1.

§ 5. Prepustenie z klerického stavu.

[12] Kán. 1337 CIC – § 1. Zákaz pobytu na určitom mieste alebo území môže postihnúť tak klerikov, ako aj rehoľníkov; príkaz pobytu postihuje svetských klerikov a rehoľníkov v medziach konštitúcií.

§ 2. Aby mohol byť uložený príkaz pobytu na určitom mieste alebo území, treba, aby bol na to daný súhlas ordinára toho miesta, ak nejde o dom určený aj pre mimodiecéznych klerikov, ktorí robia pokánie alebo sa potrebujú polepšiť.

Kán. 1338 CIC – § 1. Odpykávacie tresty, ktoré sa uvádzajú v kán. 1336, nikdy nepostihujú moci, úrady, úlohy, práva, privilégiá, splnomocnenia, milosti, tituly, insígnie, ktoré nepodliehajú moci predstaveného, stanovujúceho trest.

§ 2. Nemožno pozbaviť moci posvätného stavu, ale iba zakázať vykonávať ju alebo niektoré jej úkony; takisto nemožno pozbaviť akademických stupňov.

§ 3. Keď ide o zákazy uvedené v kán. 1336 § 3, treba zachovať normu o cenzúrach, stanovenú v kán. 1335 § 2.

§ 4. Iba tie odpykávacie tresty, uvedené ako zákazy v kán. 1336 § 3, môžu byť trestami na základe vopred vyneseného rozsudku, alebo iné, ktoré môžu byť stanovené zákonom alebo príkazom.

§ 5. Zákazy stanovené v kánone 1336 § 3 nikdy nespádajú pod trest neplatnosti.

[13] Kán. 54 CIC - § 1. Jednotlivý dekrét, ktorého uplatnenie sa zveruje vykonávateľovi, má účinok od chvíle vykonania; inak od chvíle, keď sa oznámi osobe autoritou toho, kto vydáva rozhodnutie. § 2. Aby sa mohlo vymáhať zachovávanie jednotlivého dekrétu, treba ho oznámiť podľa normy práva zákonným dokumentom. Kán. 55 CIC - Pri zachovaní predpisu kán. 37 a 51, keď veľmi vážny dôvod prekáža, aby sa napísaný text dekrétu odovzdal, dekrét sa považuje za oznámený, keď sa pred notárom alebo dvoma svedkami prečíta tomu, komu je určený, a vyhotoví sa zápisnica, ktorú majú podpísať všetci prítomní. Kán. 56 CIC - Dekrét sa považuje za doručený, ak ten, komu je určený, bol riadne predvolaný, aby si dekrét prevzal alebo si ho vypočul, bez oprávneného dôvodu sa nedostavil alebo odmietol podpísať.

[14] Kán. 142 CCEO – § 1. Zákaz pobytu na určitom mieste alebo území môže postihnúť len klerikov alebo rehoľníkov, alebo členov spoločnosti spoločného života na spôsob rehoľníkov; avšak príkaz pobytu na určitom mieste alebo území len klerikov zapísaných do eparchie, pri neporušení práva inštitútov zasväteného života. § 2. Aby mohol byť uložený príkaz pobytu na určitom mieste alebo území, vyžaduje sa súhlas miestneho hierarchu, ak nejde o dom určený inštitútu zasväteného života pápežského alebo patriarchálneho práva, v tomto prípade sa vyžaduje súhlas kompetentného predstaveného, alebo o dom klerikov viacerých eparchií, ktorí robia pokánie alebo sa potrebujú polepšiť.

[15] Kán. 1430 CCEO – § 1. Trestné pozbavenia môžu postihnúť len tie moci, úrady, služby, úlohy, práva, privilégia, splnomocnenia, milosti, tituly, insígnie, ktoré podliehajú moci predstaveného, stanovujúceho trest alebo hierarchu, ktorý dal podnet na trestný proces, alebo ich uložil dekrétom; to isté platí pre preloženie na iný úrad z trestu. § 2. Nemožno pozbaviť moci posvätného stupňa, ale iba zakázať vykonávať všetky alebo niektoré jej úkony podľa noriem spoločného práva; takisto nemožno pozbaviť akademických stupňov.

[16] Kán. 1737 § 2. CIC – Rekurz treba podať v zánikovej lehote pätnástich využitelných dní, ktoré [...] plynú [...] podľa normy kán. 1735.

[17] Čl. 24 SST - § 1. Proti jednotlivým administratívnym úkonom Kongregácie pre náuku viery v prípadoch vyhradených deliktov majú promótor spravodlivosti dikastéria a obvinený právo podať rekurz v zánikovej lehote šesťdesiatich využitelných dní na tú istú Kongregáciu, ktorá posudzuje merito a zákonnosť, čím sa vylučuje akýkoľvek ďalší rekurz uvedený v čl. 123 apoštolskej konštitúcie *Pastor bonus*.

§ 2. Na predloženie rekurzu uvedeného v § 1 musí obvinený pod hrozbou neprípustnosti rekurzu vždy využiť pomoc advokáta, ktorý je veriacim, má príslušné poverenie a má doktorát alebo aspoň licenciát z kánonického práva.

§ 3. Rekurz uvedený v § 1, aby bol prípustný, musí jasne uvádzať čo sa žiada (*petitum*) a obsahovať právne (*in iure*) a skutkové (*in facto*) dôvody, o ktoré sa opiera.